

ČINNOSŤ MAĎARSKÉHO ATLETICKÉHO ZVÄZU V ČESKOSLOVENSKU ZA PRVEJ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKEJ

Ladislav BARÁTH

Katedra elementaristiky, Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF v Nitre, Slovensko
lbarath@ukf.sk

Kľúčové slová: Maďarský atletický zväz v Československu, športové kluby, atletické súťaže

ABSTRAKT

V období prvej republiky Československej športový život bol organizovaný na národnostnom princípe. Najväčšou inonárodnou /národnostnou/ telovýchovnou organizáciou na území ČSR v tom čase bol Nemecký telocvičný zväz /Deutscher Turnverband/, činnosť ktorého podrobne spracoval BOBRÍK, M.¹ Druhou najpočetnejšou telovýchovnou organizáciou bol Maďarský telovýchovný zväz v Československu /Csehszlovákiai Magyar Testnevelő Szövetség - CsMTSz/ s približne 24 000 členmi v 54 spolkoch, športových zväzov. Tento zväz zastrešoval už existujúce maďarské športové zväzy a nabádal, motivoval ostatných predstaviteľov jednotlivých športov na zakladanie si vlastných zväzov. Športovci maďarskej národnosti dosahovali v niektorých športoch /plávanie, vodné pólo, stolný tenis, atletika/ vynikajúce výsledky a boli aj držiteľmi viacerých československých rekordov. Z tohto podnetu vznikol aj Maďarský atletický zväz v Československu, ktorého činnosť v krátkosti zmapujeme v našom príspevku.

Začiatky činnosti Maďarského atletického zväzu v Československu

Po futbale bola atletika najpopulárnejším športom, ktorá sa po roku 1918 veľmi rýchlo aktivizovala, ale napriek tomu atléti zo Slovenska dosahovali len sporadické úspechy, lebo talentovanejší odchádzali za lepšími podmienkami do Prahy alebo Budapešti.² Najaktívnejšími klubmi, ktoré mali aj atletické oddiely boli PTE-Bratislava, KAC-Košice, UAC - Užhorod a prešovský PTVE. Tieto oddiely takmer 5 rokov váhali organizačne splynúť do centrálne vedeného ústredia v Prahe (ČSAAU) ba dokonca niektoré snivali o členstve v budapeštianskom MASz (Maďarský atletický zväz). Nepodarilo sa utvoriť ani celoslovenský atletický orgán a tak postupne vznikli tri okrsky Československej atletickej amatérskej únie (ČSAAÚ) a to v Bratislave, v Banskej Bystrici a v Košiciach, ktoré však neboli veľmi životaschopné a za niekoľko rokov okrem západoslovenského okrsku zanikli.³ V Košiciach sa medzitým vytvoril aj maďarský okrsk, ktorý sa postupne značne rozrástol a tvoril základ neskoršie založeného Maďarského atletického zväzu v Československu .

Vznik Maďarského atletického zväzu v Československu

Krátko po vzniku CsMTSz založili aj Csehszlovákiai Magyar Atlétikai Szövetség (ďalej len CsMASz) - Maďarský atletický zväz v Československu, ktorého stanovky boli prijaté a odsúhlasené v roku 1931. Ako členovia zväzu sa pripojili nasledovné kluby: PTE-Bratislava,

¹BOBRÍK, M.: Nemecké telovýchovné organizácie a spolky v Bratislave, ich vznik a vývoj v rokoch 1918 - 1928. Zborník Mestského múzea, Bratislava XIV, 2002, s. 106.

²porovnaj: HOLZER, R.: Láhká atletika. In.: Športy na Slovensku. Bratislava: Šport, 1967. s. 181.

³Tamtiež, s. 182.

ÉSE-Nové Zámky, LTE-Levice, LAFC-Lučenec, RPOS-Športový odbor občianskeho čitateľského krúžku Rimavská Sobota, RSC (ŠK Rožňava), KSC-Košice, PTVE-Bratislava, UAC-Užhorod, MSE-Športový spolok v Mukačeve. Čelnými funkcionármi zväzu sa stali: Predseda: János Holota, podpredseda: Mór Kóczán, tajomník: István Morávek.⁴

Atletický zväz svoju činnosťou mohol nadviazať na prácu už spomínaných klubov, v ktorých aktívne fungovali atletické oddiely. Už v roku 1919 KAC-Košice zorganizovalo veľkolepé atletické preteky, kde sa zúčastnili viaceré športové kluby so svojimi atletickými oddielmi. Štvortisícová divácka kulisa burcovala zdatných atlétov k čo najlepším výkonom ani príjmová stránka nebola zanedbateľná: čistý príjem činil 6.000 Kč.⁵

Tak isto aj v Nových Zámkoch sa organizovali atletické preteky vyššieho rangu, keď napr. 29. júna 1922 na pretekoch organizovanom ÉSE - Nové Zámky Kóczán Mór v hode oštepom vytvoril nový československý rekord výkonom 53,35 m a ešte v tom istom roku na atletických majstrovstvách Československa traja maďarskí atléti dosiahli vynikajúce výsledky: Kucsera (PTE) v skoku do výšky výkonom 175 cm sa stal majstrom ČSR, Kornhauser (KAC-Košice) v hode kladivom skončil druhý a Dr. Pogány vo vrhu guľou na treťom mieste.⁶

Prvé preteky organizované CsMASz

Prvé oficiálne preteky maďarských atlétov v Československu usporiadal čerstvo založený CsMASz v spolupráci s CsMTSz a PTE 17. júla 1931 na ihrisku PTE v Bratislave.⁷ Pretekov sa zúčastnilo 48 pretekárov, z ktorých niektorí mali záujem pretekať až v siedmych disciplínach, čo bolo samozrejme nad ich sily, čo aj počas priebehu pretekov veľmi rýchlo zistili a dodatočne sa odhlasovali, čo narobilo nemalé problémy organizátorom pretekov. Napriek tomu preteky prebehli na dobrej úrovni. Za hladký a celkovo úspešný priebeh pretekov patrila vďaka vedúcemu atletického oddielu PTE Istvánovi Morávekovi,⁸ ktorý v spolupráci so zameranými funkcionármi západoslovenského kraja ČSAAU zabezpečili preteky na vysoko odbornej úrovni.

Na podporu CsMASz a celého atletického športu prispievali aj čelní predstavitelia CsMTSz. V roku 1933 István Révay a János Holota darovali väčšiu čiastku finančnej podpory a pre 18-ich atlétov nakúpili aj potrebnú výbavu. V tomto roku v CsMASz boli zaregistrované nasledovné kluby so svojimi atletickými oddielmi (viď. Tab. 1.):

Ako vidíme ani zďaleka nie všetky známejšie športové kluby boli zastúpené v tom čase v CsMASz. Postupne sa však pridávali a koncom roka 1938 už ich bolo okolo dvadsať. Finančná situácia nebola ľahká v týchto časoch ani pre jediný športový zväz, no CsMASz sa podarilo, bez toho aby zaťažilo rozpočet a žiadalo finančnú pomoc od Maďarského telovýchovného zväzu v Československu, udržať plusovú pokladnicu. Určite k tomu dopomohol

⁴A csehszlovákiai magyar kisebbségi sport szervezete és tevékenysége 1933. Zostavil: István Révay. Vydavateľ Schulz. Levice, 1934. s. 14.

⁵A Kassai Atlétikai Club jubilaris emlékkönyve. Összeállította és írta: Várnay Ernő és Grusetzky Ferenc. Košice - Kassa, 1924. s. 76-77.

⁶A 20 éves ÉSE. Az érsekújvári sport egyesület története 1907-1927-ig írásban és képből. Nové Zámky, 1927.

⁷Képes Sportlap. 1931. roč. II, č. 29, s. 1-2.

⁸**István Morávek** bol toho času vynikajúcim atletickým odborníkom, trénerom a vedúcim atletického oddielu PTE - Bratislava, ktorý pod jeho vedením získalo nespočetné množstvo vynikajúcich úspechov, víťazstiev na rôznych atletických pretekoch. Za Slovenského štátu v rokoch 1939 - 1944 atletické mužstvo PTE pod jeho vedením získalo trikrát titul majstra republiky.

aj nezištný peňažný dar Alojza Szokolyiho v hodnote 1.000 Kč., ktorý aj takýmto spôsobom chcel podporiť najmä mladých - talentovaných atlétov.⁹

Tab. 1 - Jednotlivé kluby združené v CsMASz s počtami registrovaných atlétov

<i>Názov klubu</i>	<i>Počet registrovaných atlétov</i>
PTE - Bratislava	36
KAC - Košice	25
UAC - Užhorod	7
PTVE - Prešov	6
LTE - Levice	8
SE Berehovo	7
KSC - Košice	5
LAFC - Lučenec	10
MSC - Mukačevo	1
Spolu:	105

Prameň: Na základe ročnej správy CsMASz za rok 1933 spracoval autor príspevku.

7. apríla 1933 v sídle KAC-Košice sa konalo valné zhromaždenie CsMASz. Tu bolo oznámené, že od prvého januára tohto roku ČSAAU aj oficiálne prijalo CsMASz za svojho člena ako samostatný okres.¹⁰ Bol to veľmi dôležitý krok, keďže ľahkoatletické hnutie bolo v tom čase roztrieštené do viacerých záujmových sfér a tak sa uznieslo, že oficiálne reprezentovať ČSR mohli len registrovaní členovia ČSAAU. Na valnom zhromaždení sa dohodlo, že všetky kluby ktoré od teraz budú chcieť nadviazať kontakty s ČSAAU budú to môcť len cez prostredníctvom CsMASz. Všetky oficiálne písomnosti môžu byť napísané aj v maďarčine, ale s povinnosťou priložiť český preklad.¹¹ Registračné preukazy sa vydávali dvojazyčné. Na tomto zhromaždení sa zúčastnil aj známy atletický funkcionár Béla Braun, ktorý navrhol aby sa vzhľadom na veľké vzdialenosti vytvorili dva maďarské atletické kraje: Košický so sídlom v Košiciach - kam by patril Lučenec a všetky kluby od Lučenca na východ - a Bratislavský so sídlom v Bratislave. Tento návrh bol prijatý. Organizovaním III. Maďarských atletických majstrovstiev republiky v tomto roku, po dvoch ročníkoch v Bratislave, poverili LAFC-Lučenec. Lučenec si vybrali aj kvôli tomu, že v predchádzajúcich dvoch rokoch v Bratislave nebola veľká divácka kulisa a aj atléti zo vzdialenejších miest sa ľahšie mohli dostať do Lučenca. Pri výbere miesta konania pomohlo aj to, že vlni sa tu na vysokej úrovni zorganizovali pod záštitou Maďarského tenisového zväzu v Československu tenisové majstrovstvá. Andor Pállfy, významný mecenáš maďarského športu za prvej republiky Československej, na tomto zhromaždení ohlásil založenie ceny pod názvom „Večný putovný pohár Andora Pállfyho“ pre najlepšie atletické družstvo. István Morávek zas ponúkol hodnotnú cenu (sošku Diskobola) pre športový klub s najlepším mládežníckym atletickým družstvom.¹²

Mesto Lučenec a LAFC sa vynikajúco zhostilo už tretích maďarských atletických majstrovstiev a v jednotlivých súťažných disciplínach sa dosiahli pekné výsledky. Majstrovstvá sa konali 20. augusta 1933 pri tejto príležitosti odovzdanom novo vybudovanom štadióne.

⁹Tamtiež, s. 50.

¹⁰Képes Sportlap. 1933. roč. IV., č. 17., s. 1.

¹¹Tamtiež

¹²Tamtiež

Organizátori poslali aj jednu žiadosť na CsMTSz, aby bolo umožnené v rámci majstrovstiev predstaviť sa novo založenému ženskému atletickému oddielu pri LAFC propagačnou účasťou v niektorých bežeckých disciplínach.¹³

Žiaľ nedopátrali sme sa, či žiadosti organizátorov bolo vyhovené alebo nie, ale v správach o pretekoch sme už nenašli žiadne informácie o tejto iniciatíve domácich. Víťazným mužstvom sa stalo atletické mužstvo PTE so ziskom 71 bodov a získalo po prvý krát vypísaný putovný pohár Andora Pálffyho.¹⁴ Za tieto, po organizačnej stránke perfektne pripraveným majstrovstvám patrila veľká vďaka najmä gymnaziálnemu profesorovi Mátyásovi Martinkovi a Gyulovi Schleicherovi. Pekný úspech dosiahli maďarský atléti v roku 1934 na tradičných bežeckých pretekoch „Devín - Bratislava“. Na 10km trati na prvých šiestich miestach sa umiestnili atléti z maďarských klubov PTE a KAC. Víťaz Soly z PTE z časom 34:26:2 dokonca vytvoril aj nový slovenský rekord.¹⁵

Nasledujúce valné zhromaždenie CSMASz sa konalo 9. decembra 1934 v košickej kaviarni Slávia, kde sa uzniesli, že ďalšie atletické majstrovstvá CSMASz sa budú konať v Leviciach a juniorské majstrovstvá zorganizuje KAC-Košice.¹⁶ Napokon atletické majstrovstvá v Leviciach sa konali až o rok, lebo vedenie CSMASz vyhovel žiadosti UAC-Užgorod a presunul majstrovstvá do Užgorodu na 19. augusta 1934. Ďalej sa na tomto zhromaždení konštatovalo, že zväz má 153 registrovaných atlétov, organizovalo 36 pretekov - z čoho KAC až 12. Mimochodom atléti KAC-u už dlhé roky organizovali známy košický „Marathon“ (dnes známy ako MMM), na ktorom sa zúčastňovali bežci z celého sveta. V roku 1931 na VIII. ročníku tieto preteky vyhral svetoznámy argentínsky maratónec Zabala s časom blízky vtedajšiemu svetovému rekordu 2:33:19. Riaditeľom a hnacou dušou tohto maratónskeho behu v Košiciach bol Ing. Béla Braun z KAC-Košice, ktorý bol istý čas aj predsedom CSMASz.

Za zmienku zo života CSMASz stojí aj iniciatíva na zorganizovanie prvých majstrovstiev v cezpoľnom behu, ktoré sa na jar roku 1934 aj uskutočnili v Košiciach na 8,5 km trase za účasti 16 bežcov z Bratislavy, Užgorodu a z Košíc, kde prvé miesto získal Nyigoscsek (KAC) pred Stiteczkym (PTE) a Hallom (KAC).¹⁷

Zväz pripisoval veľkú dôležitosť aj ku kvalite atletického rozhodcovského zboru. Každoročne, väčšinou priamo pred atletickými majstrovstvami zorganizoval školenie preskúšanie rozhodcov, aby preteky prebiehali čo najkorektnejšie a aby dosiahnuté výsledky boli objektívne zaregistrované. Posledné majstrovstvá CSMASz boli usporiadané v roku 1938 v Lučenci, kde opäť zvíťazili atléti PTE s 56 bodmi pred KAC - 37b., UAC-Užgorod -34b. a LTE-Levice - 31b.

LITERATÚRA:

BOBRÍK, M.: Nemecké telovýchovné organizácie a spolky v Bratislave, ich vznik a vývoj v rokoch 1918 - 1928. In.: Zborník Mestského múzea, Bratislava XIV, 2002. s. 106.

BOBRÍK, M.: Nemecká menšina na Slovensku a jej telovýchovné a športové aktivity v rokoch 1918 - 1945. Bratislava: STU, 2005. s. 22-26. ISBN 80-227-2357-6.

¹³Képes Sportlap. 1933. roč. IV., č. 45, s. 2.

¹⁴Képes Sportlap. 1933. roč. IV., č. 47., s. 1.

¹⁵Képes Sportlap. 1934. roč. V., č. 25., s. 3.

¹⁶Képes Sportlap. 1934. roč. V., č. 62., s. 3.

¹⁷Képes Sportlap. 1934. roč. V., č. 23., s. 4.

HOLZER, R.: Lahká atletika. In.: Športy na Slovensku. Bratislava: Šport, 1967. s. 181.

ROČENKY:

A Kassai Atlétikai Club jubiláris emlékkönyve. 1903 - 1923. Összeállította: Várnay Ernő - Grusetczky Ferenc. Košice, 1924.

A Csehszlovákiai Magyar Testnevelő Szövetség 1930. évi működése. Vydav. Schulz. Levice - Léva, 1931.

A csehszlovákiai magyar kisebbségi sport szervezete és tevékenysége 1933. Zostavil: István Révay. Vydavateľ Schulz. Levice, 1934.

A Csehszlovákiai Magyar Testnevelő Szövetség 1936. évi működése. Zostavil - Összeállította Bárczy Oszkár elnök. Levice-Léva, 1937.

A Csehszlovákiai Magyar Testnevelő Szövetség 1937. évi működése.

Zostavil - Összeállította: Bárczy Oszkár elnök. Levice-Léva, 1938.

Képes Sportlap. Roč.1931 - 1934.

SUMMARY

The contribution presents partial results from the research into the activities of Hungarian physical education and sport movements in Slovakia special the athletic life. It points out to the origins of organization of sports life of Hungarian nationality people, for them in a newly established situation, the ability to accomodate to the new conditions and the attempt for the best representation of their community thus contributing to the development of individual sports, physical culture also in Slovakia.

A PTE győzedelmes atléta gárdája.

Mészáros. Lustig. Pogány dr. Fehér. Füle.

*Vítězné mužstvo atletův PTE z r. 1919 v složení: Mészáros, Lustig, Dr. Pogány, Fehér, Füle
(Prameň: Sport Revü, 1919. roč. I., č. 40.)*

*Atletické družstvo KAC-Košice z 20-ich rokov minulého storočia
(Prameň: A Kassai Atlétikai Club jubilaris emlékkönyve. 1903 - 1923. - Jubilejná ročenka Košického
atletického klubu.)*